

Особливості середньовічного мистецтва

План

- I. *Вступ*
- II. *Етапи еволюції мистецтва*
- III. *Дороманське мистецтво*
- IV. *Романське мистецтво*
- V. *Готичне мистецтво*
- VI. *Висновки*

Вступ

- ❖ **Епоха Середньовіччя** - охоплює понад тисячоліття, з кінця V до середини XVII ст., від падіння Західної Римської імперії до початку революцій в Англії та Нідерландах.

Середньовічну історію зазвичай ділять у відповідності з етапами розвитку феодальної формації на три періоди:

VI-XI ст. -
раннє Середньовіччя,
період становлення
феодалізму.

XII-XV ст. -
класичне
Середньовіччя,
розвинений
феодалізм.

XVI - п.п.XVII ст. -
пізнє Середньовіччя,
період занепаду
феодалізму.

❖ **Середньовічне мистецтво** - особлива ступінь у світовому художньому розвитку.

❖ **Одна з його найголовніших особливостей** - тісний зв'язок з релігією, її догматами, а звідси - спіритуалізм і аскетичність.

Релігія та її суспільний інститут - церква, були могутньою ідеологічною силою, саме тому світогляд Середніх віків був переважно теологічним.

❖ **Бог** - найдосконаліший митець, який дав і образ, і красу всьому за своїми законами. Але для середньовічного митця важлива не краса сама по собі, а лише прихований в ній зміст, що досягається розумом.

У зв'язку з цим в мистецтві переважає алегорія і символ - найбільш характерні риси середньовічного офіційного мистецтва, яке майже цілком спрямоване на релігійно-церковні потреби.

❖ **Інша особливість середньовічного мистецтва** - його близькість до народної творчості.

Традиції язичницької культури, народні звичаї, усну творчість, хльосткий гумор народних карнавалів - все це наклало відбиток на мистецтво Середньовіччя.

Звичайно, серед творів середньовічного мистецтва найбільше збереглися твори культового призначення. Церква завжди розуміла силу мистецтва, його величезний вплив на маси і ставилася до нього як до Священного Писання для неписьменних, головне завдання якого - наставляти у вірі.

Земне існування, яке у відповідності з християнською релігією мізерно в порівнянні з загробним життям, не може стати предметом зображення, гідним уваги в мистецтві.

“Тіло - лише потворна в'язниця для душі, кайдани для її безсмертя, нікчемна посудина гріха і спокуси.” - так з доктрин християнства народжується ідеал, протилежний ідеалу Античності. Мистецтво вже не прагне наслідувати природі, реальним формам, воно перетворюється в символи позамежного. Виробляється інша система пластичної мови, виразних прийомів.

Мистецтво західноєвропейського Середньовіччя поділяється у своїй еволюції три етапи:

Дороманський
(VI-X ст.)

Капела Карла Великого в Ахені

Романський
(XI-XII ст.)

Тимпан з абатства Везле,
Бургундія, Франція, 1130-і рр.

Готичний
(XIII-XV ст.)

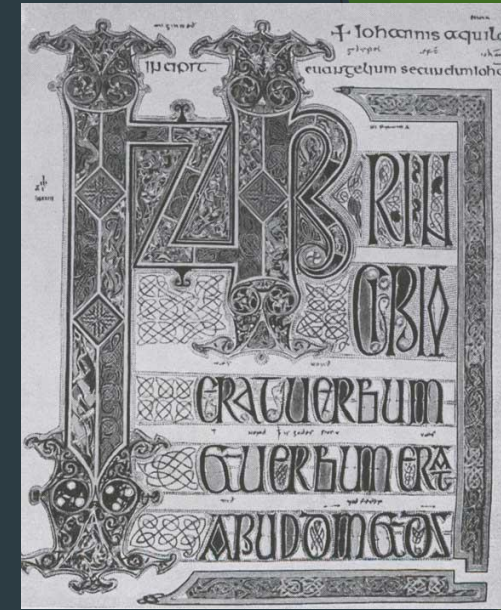
Йоркський собор

Дороманське мистецтво

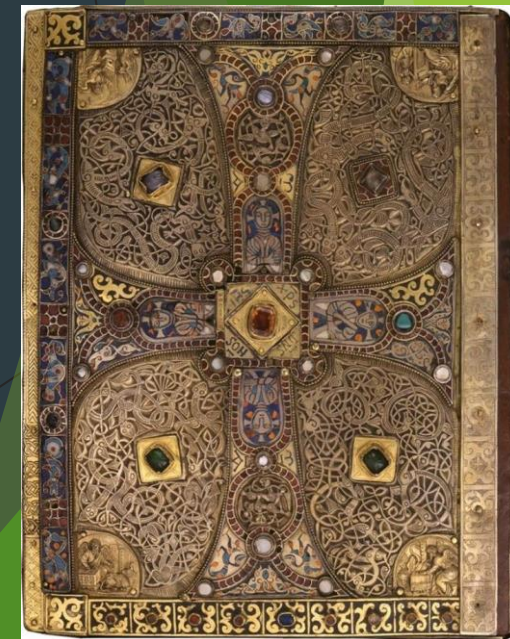
- ❖ З кризою античного світу відбулося витіснення світського життєрадісного світогляду Античності, що мала прямі наслідки в мистецтві. Варвари переосмислювали християнські сюжети і саме християнство в дусі своїх первісних міфів. Місцеве мистецтво мало міцні народні основи. Визначальним для нього було насамперед декоративно-орнаментальний початок, в якому панівною була абстрактна "звірина" орнаментика.
- ❖ Від VI-VIII ст. збереглися твори прикладного мистецтва: ювелірні вироби, побутове начиння, частіше церковне. Яскраві фарби і дорогоцінні матеріали - характерні риси творів мистецтва раннього Середньовіччя. Цей період - царство орнаменту. Всяка вільна поверхня: портали соборів, вівтарні перепони, дерев'яні лави і крісла, церковне начиння - прикрашена динамічним візерунком із стрічок, спіралей, голів і лап фантастичних тварин і птахів.

- ❖ Але особливого розквіту орнамент досяг в рукописних книгах, де самі букви стали схожими на орнамент. Заголовна літера, ініціал, розросталася в цілу картину, замінивши собою мініатюру. Яскраві фарби, химерний візерунок, оклад з металу, слонової кістки, коштовного каміння, емалі перетворювали середньовічний рукопис у коштовність.
- ❖ На полях часті малюнки християнських символів: хрест, голуб і т. ін. Англо-ірландські рукописи заповнює плетінка, мотиви якої сягають до дохристиянського часу, коли вони мали магічне значення. Зустрічаються фігури Христа, святих, але вони завжди геометризорованих форм, в обрамленні все тієї ж улюбленою плетінки. Тварини при всій стилізації зберігають дивовижну життєздатність, правдоподібність.

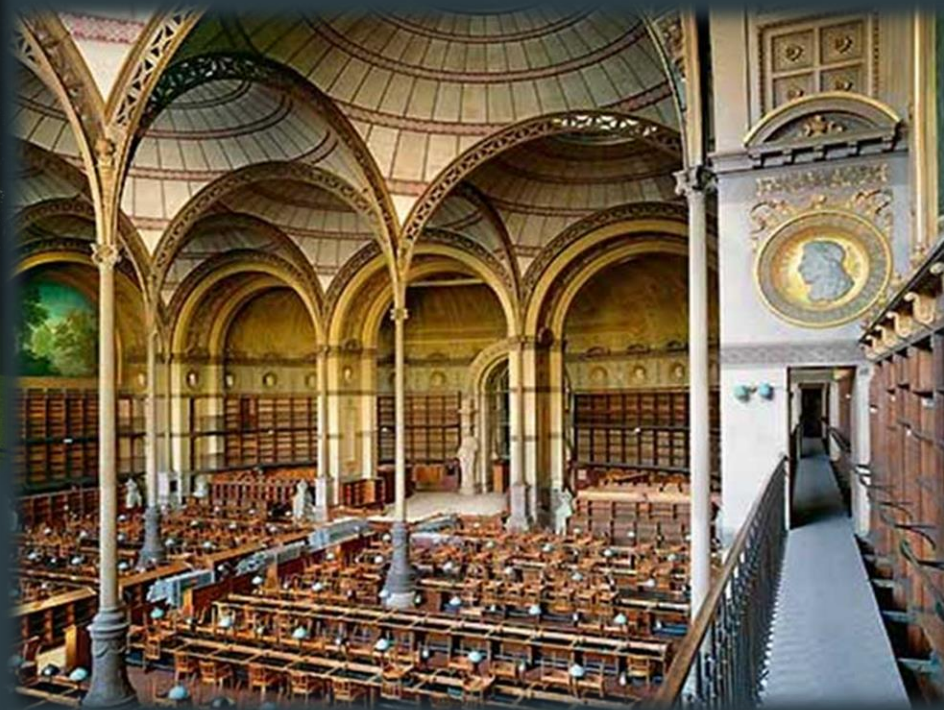

Євангеліє з
Дурроу

Трінті-коледж

Національна
бібліотека, Франція

Євангеліє з
Ехтернаха,
VIII ст.

Романське мистецтво

- ❖ У культовій архітектурі романського періоду дерево в перекриттях базилік поступово змінюється більш міцним матеріалом : каменем. Зв'язок архітектури XI-XII століття з давньоримською архітектурою, зокрема - використання арок та склепінь.
- ❖ Для романських будівель - храмів, монастирів, замків-фортець - характерними є сполучення ясного архітектурного силуету і лаконічної зовнішньої обробки, масивних гладких стін з вузькими прорізами вікон і ступінчато-заглиблених порталів. Важливим елементом композиції монастиря чи замку стає башта - донжон, навколо якої розташовувались інші будівлі, складені з простих геометричних фігур - кубів, призм, циліндрів. Романське мистецтво здається здебільшого "грубим" та "дикунським", завдяки наявності в ньому образів "тваринного стилю", який потрапив в романське мистецтво з народного фольклору, казок.

- ❖ Період XI-XIII ст. - час розквіту монументального мистецтва : як живопису, так і скульптури. Розписи покривають суцільно стіни і склепіння храмів, а скульптура декорує не тільки інтер'єр, але і зовнішні поверхні. Скульптура прикрашала переважно західний фасад, але особливо веремії колон: рослинним або геометричним різьбленим візерунком, зображенням чудовиськ-тварин або фігурок людей.

- ❖ Боротьба за людську душу між ангелами і сатаною стає улюбленим мотивом романського мистецтва. На стіни богослужбових будівель проникає і багато релігійних мотивів сюжетів з стародавньої та середньовічної історії, байок, навіть світських романів, зображень реальних людей і фантастичних істот, вигляд яких почерпнуть із середньовічних хронік і бестіаріїв або створений народною фантазією (наприклад, аспіди і василіски – як втілення сил зла).

Изображение Христа из церкви Святого Климента в Тауле. около 1123 года. Романское искусство Испании.

Собор Нотр Дам ла Гранд у Пуатьє. Франція

Страшний суд. Рельєф тимпани над головним входом у собор Сен-Лазар в Отене. 1120-е рр. Франція

Собор у Вормсі. Німеччина

Церква Сант Амброджо в Мілані. Італія

Слейвлот триптих або релікварій для шматочків істинного хреста, Мозан, Бельгія, бл. 1156–58 рр.

Єврейське весільне кільце початку 14 ст., золото, срібло, філігрань, Ельзас, Франція

Верхівка єпископського посоха,
слонова кістка, XII ст.

Триптих- слонова кістка, Візантія,
XI ст., Лувр, Париж

Готичне мистецтво

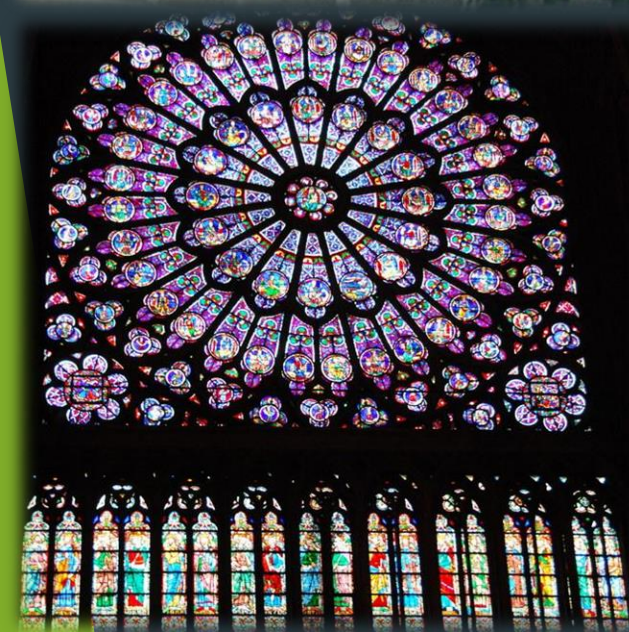
- ❖ Саме на XIII-XV ст. припадає найвищий розквіт середньовічної культури: світської літератури і поезії, театрального мистецтва, в якому містерії сусідять зі світськими фарсами; музики, де на зміну унісону прийшло багатоголосся церковних хорових гімнів. Головною духовною силою залишається церква, але життя міст викликає зростання антифеодальною і антицерковної опозиції.
- ❖ Готичне мистецтво переважно пов'язане з містом. Міське життя породжує нові типи будівель, насамперед цивільного призначення: біржа, митниця, суд, лікарні, склади, ринки і т. д.
- ❖ Новий звід привів до неминучого перетворення інтер'єру. Переважаючими в ньому стали грандіозна висота, порівняно невелика товщина стовпів, по суті, витіснення стіни величезними просторами вікон, що призвело в результаті до появи вітража. В екстер'єрі стали панувати вертикальні тяги, гладка поверхня стін сховалася під "кам'яним мереживом, бо скульптура почала вкривати весь храм.

Костел Св. Анни (Вільнюс)

- ❖ Зміни в архітектурі спричинили зміни в монументального живопису. Місце фресок зайняв вітраж - живопис із шматочків скла (а пізніше просто живопис по склу) у свинцевій обведення.
- ❖ Крім монументальних форм живопису в період готики настає розквіт книги, книжкового мистецтва. Період XIII-XV ст. - час створення великих скрипторіїв, вже не монастирських, а міських, значного числа світських книг (романи, повчальні християнські історії, байки тощо). Орнамент книжкової мініатюри змінює свій характер. Мотиви його ті ж - рослинні і геометричні, але він вимальован циркулем і лінійкою, звідси знамениті готичні трилисники і квадрифолії.

*Собор Паризької
Богоматері.
Франція*

Собор у Реймсі.
Франція

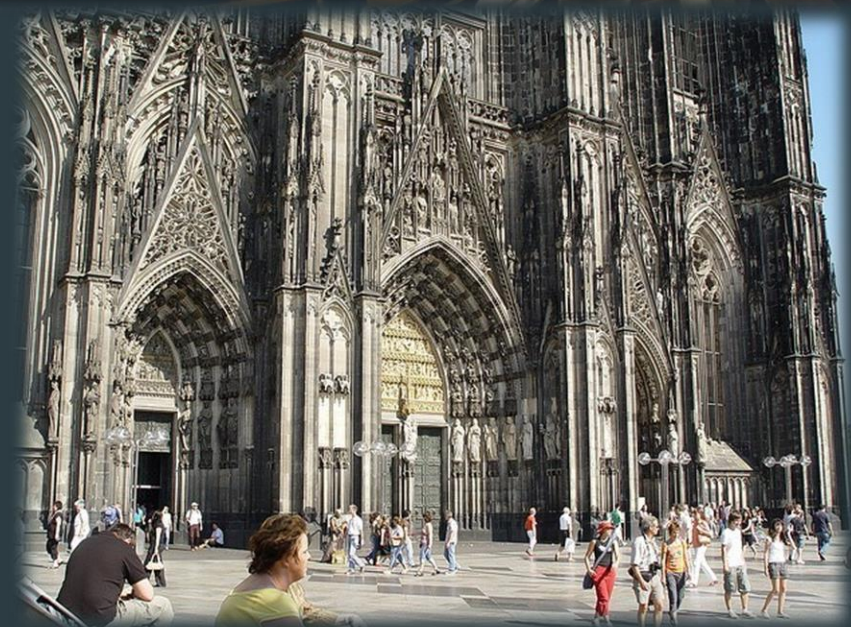

Собор у Шартрі.
Франція

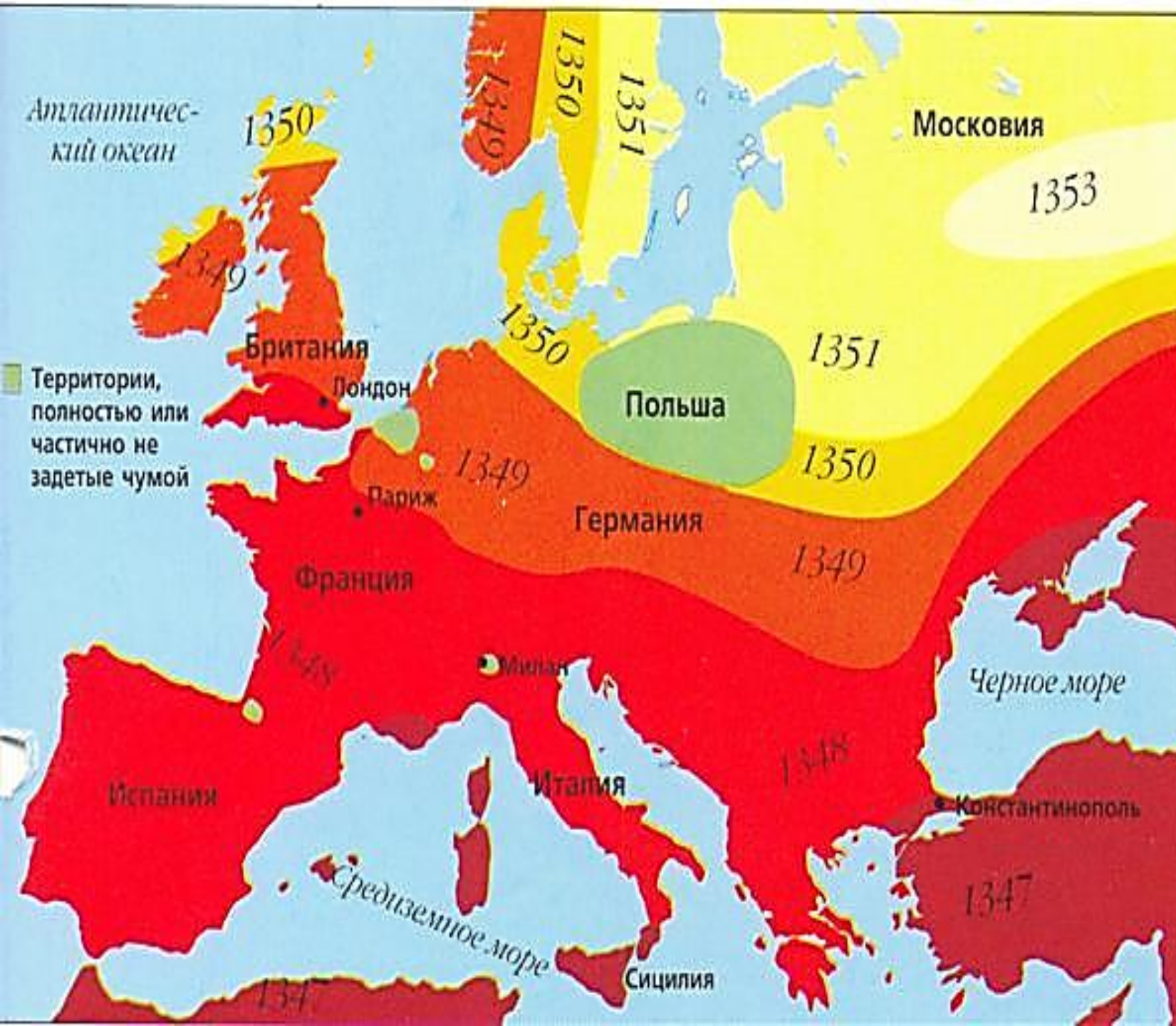

*Собор у Кельні.
Німеччина*

Готика і «чорна смерть»

- ❖ Серед загрозливих, небезпечних умов розвитку готики стало співіснування з «чорною смертю», пандемією чума, що охопила Західну Європу, також Азію і Африку. «Чорна смерть» спустошувала північне Причорномор'я, Балкани, Італію, Іспанію, Францію, Нідерланди, в середині XIV століття перекинулася на Британію.
- ❖ Доба готики відрізнялася релігійною налаштованістю і підвищеною духовністю. «**Чорна смерть**», навпаки, привнесла хаос і в релігійне, і в соціальне життя. Перелякані духовні пастирі могли запропонувати лише молитви і каяття за гріхи. На хвилі масових смертей виникли дикі практики каяття на кшталт флагелантів і ретельні пошуки винуватих.
- ❖ Католики підозріло ставилися до хворих флагелантів, що били себе батогами і вештались з одного міста до другого, теж розносячи хворобу. Але стримувати напівбожевільних вірян скоро нема кому стало, бо хвороба прийшла в церкви і монастирі, викосивши і священство.
- ❖ Масові смерті примусили відвести під цвинтарі нові висвячені земельні ділянки. Коли смертність досягла найвищого щаблю, папа римський Климент VI висвятив навіть річку Рона, куди масово скидали трупи померлих. Європа зазнала бунтівних настроїв і падіння моралі, бо живі, налякані епідемією, вважали, що церква їх зрадила

Три роки епідемії 1348-1350 рр. в добу розвиненого періоду готики Забрали 20—25 млн людських життів.

←Хронологія поширення пандемії «Чорна смерть» у Європі

Висновки

- ❖ Мистецтво Середньовіччя, проіснувавши тисячоліття, висунула нове коло ідей та образів, нові естетичні ідеали, нові художні прийоми і новий зміст. Харчуючись ідеями християнства, це мистецтво глибоко проникло у внутрішній світ людини. Величезний інтерес мистецтва цієї епохи до морального вигляду людини, до того, що визначається більш загально словом "духовність".
- ❖ Середньовічне мистецтво створило грандіозні художні ансамблі; воно вирішило велетенські архітектурні завдання, створило нові форми монументальної пластики і живопису, а головне, явила собою синтез цих монументальних мистецтв, в яких прагнув передати повну картину світу. І в цьому величезний внесок мистецтва Середньовіччя у світову культуру. Але умовність як основний закон зображення, аскетизм, не дозволяє у всій повноті зобразити красу земного.
- ❖ У цілому доба Середньовіччя стала новим кроком у культурному і художньому розвитку людства, наповнила новими досягненнями світову культурну скарбницю.

Дякую

за

увагу!